Gemeente Amsterdam

Bezoekadres
Stadhuis, Amstel 1
1011 PN Amsterdam

Postbus 202
1000 AE Amsterdam
Telefoon 14020
www.amsterdam.nl

Van de Retouradres: Postbus 202, 1000 AE Amsterdam

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Postbus 20401
2500 EK 's Gravenhage
ter attentie van: Minister Van 't Wout

Datum	11 februari 2021
Behandeld door	Ruimte en Duurzaamheid, [redacted], 06[redacted], [redacted]@amsterdam.nl
Onderwerp	Reactie op wetsvoorstel Energiewet
Bijlage	-

Geachte minister,

Op 17 december 2020 heeft het ministerie van Economische Zaken en Klimaat het wetsvoorstel Energiewet opengesteld voor consultatie. Wij hebben met belangstelling het wetsvoorstel gelezen. Vanuit gemeente Amsterdam maken wij graag van de gelegenheid gebruik om te reageren op de internet consultatie rondom het wetsvoorstel. Hoewel het wetsvoorstel niet direct gericht is op de rol van gemeenten, bevat het wel enkele belangrijke onderdelen waar we onze input op mee willen geven. We staan positief tegenover dit wetsvoorstel en willen een aantal suggesties doen voor de verdere uitwerking van dit wetsvoorstel en onderliggende besluiten. We zijn natuurlijk bereid om deze suggesties toe te lichten. Wij hebben onze inbreng geordend rond een tweetal aspecten:

- Algemene reacties naar aanleiding van het wetsvoorstel
- Specifieke reacties naar aanleiding van het wetsvoorstel

<u>Deel I: Algemeen n.a.v. het wetsvoorstel Energiewet</u>
Allereerst willen we u bedanken voor deze consultatie waarbij wij de mogelijkheid hebben om onze inbreng te delen op het wetsvoorstel Energiewet. We waarderen de inspanning om de huidige Gaswet en Elektriciteitswet 1998 te vervangen door een nieuwe wet die de energietransitie ondersteunt, stimuleert en bijdraagt aan het doel van een betaalbare, betrouwbare, veilige en ruimtelijk inpasbare energievoorziening. De energietransitie brengt namelijk grote veranderingen in het energiesysteem met zich mee. Wij vinden het belangrijk dat de regelgeving deze veranderingen optimaal faciliteert.

Experimenteerbepaling
Ontwikkelingen in de energiesector vragen ruimte om te kunnen experimenteren. De energiesector is volop in ontwikkeling. Innovatieve toepassingen volgen elkaar snel op. Hoe de sector en het energiesysteem zelf vorm krijgen tot 2030 en 2050 is nog onzeker. Er zal in de komende jaren dan ook nog veel moeten worden geëxperimenteerd met nieuwe technieken en organisatiestructuren. Wij menen

dat hiervoor ook experimenteerruimte nodig is binnen de Energiewet. Op deze wijze kan ook geëxperimenteerd worden met andere economische structuren dan die zijn vastgelegd in de Energiewet. De experimenteerbepaling in de Crisis en herstelwet en straks in de Omgevingswet zijn namelijk gericht op aspecten die de fysieke leefomgeving betreffen en bieden geen ruimte om te experimenteren met bijvoorbeeld organisatiestructuren.

Integrale energiewet
De realisatie van de CO_2-reductiedoelstelingen veroorzaakt een metamorfose van de energievoorziening: van een fossiel en centraal systeem dat leunt op gas en elektriciteit, naar een geïntegreerd systeem met meerdere energiemodaliteiten (warmte, elektriciteit, groen gas en waterstof) waarbij gebruik wordt gemaakt van decentrale bronnen. De energietransitie vraagt om een integrale en langetermijnvisie op de regulering van energie, waarbij warmte een vitaal onderdeel is van een geïntegreerde energie-infrastructuur. Dat de Energiewet alleen voor gas en elektriciteit een gezamenlijk reguleringskader biedt en geen verbinding legt met de regulering van warmte beschouwen we als een gemiste kans.
Het verdelen van kosten voor nieuwe infrastructuur leidt niet vanzelfsprekend tot een acceptabele rekening voor de gebruiker. De aanleg van warmtenetten is hiervan een voorbeeld: een hogere rekening kan voor de klant leiden tot de keuze voor all-electric. De kosten voor verzwaring van het elektriciteitsnet worden niet automatisch meegewogen in de beslissingen omdat deze gesocialiseerd worden. De gemeente is bij uitstek de onafhankelijke partij om vorm te geven aan die lokale en integrale afwegingen. Gemeenten hebben immers een regierol, met name in de gebiedsgerichte aanpak in de gebouwde omgeving, in de energietransitie. Om dat goed vorm te geven is de langetermijnvisie op een reguleringskader voor een geïntegreerde energie-infrastructuur nodig, waarbij warmtenetten worden beschouwd als vitaal onderdeel van de integrale energie-infrastructuur. Het wetsvoorstel Energiewet biedt onvoldoende uitzicht dat een geïntegreerd reguleringskader voor alle energiemodaliteiten op afzienbare termijn beschikbaar komt.

Financiering
Als gevolg van de economische ontwikkeling en de energietransitie nemen de investeringen van systeembeheerders in de komende jaren significant toe. De inkomsten van systeembeheerders stijgen echter niet tegelijkertijd met de investeringen mee. De grote toename van de investeringen leidt uiteindelijk tot een negatieve kasstroom, waardoor er grote druk ontstaat op de financiële positie en mogelijkheden van netbeheerders. Daarom doen wij de nadrukkelijke oproep om bij wet- en regelgeving te komen tot een goede systematiek waarbinnen netbeheerders hun wettelijke taak kunnen uitvoeren zonder in financiële problemen te raken. Bij de totstandkoming hiervan vragen wij ook om een goede maatschappelijke belangenafweging.

Aandacht voor opgaven binnen stedelijk gebied / ruimtelijke inpassing van infrastructuur
De energietransitie in én de economische groei ván Nederland vragen om een uitbreiding van de energie infrastructuur. Alleen al in Amsterdam moet tot 2050 het elektriciteitsnetwerk drie tot viereneenhalf keer worden verzwaard om aan de toenemende vermogensvraag te voldoen. Tegelijkertijd hebben we als stad grote uitdagingen met het inpassen van deze infrastructuur. De ruimte is schaars, zowel onder- als bovengronds.
In de memorie van toelichting wordt 'inpasbaar in ruimte' als een van de generieke beleidsdoelen genoemd. Als Gemeente Amsterdam zien wij dit ook als een belangrijke voorwaarde voor zowel de boven- als ondergrondse infrastructuur. Het is echter onduidelijk op welke wijze de Energiewet voorziet in deze inpasbaarheid en welke ruimte de wet biedt aan netbeheerders om te kunnen omgaan met lokale verschillen in ruimtelijke context. De infrastructuur inpassen in een hoogstedelijke context vraagt namelijk om een andere aanpak dan dit doen in gebieden met meer ruimte.
Wij vragen dan ook om een nadere toelichting op de vertaling van dit generieke beleidsdoel in de Energiewet en een eventuele relatie met de Omgevingswet. Daarnaast vragen we om aandacht voor de lokale verschillen die er zijn met betrekking tot het ruimtelijk inpasbaar maken van de infrastructuur. Een goede ruimtelijke inpassing draagt namelijk bij aan het draagvlak van de energietransitie.

Naast een opgave met betrekking tot de ruimtelijke inpassing van infrastructuur heeft Amsterdam uitdagingen met de uitrol van duurzame opwek en laadinfra. Het is ingewikkeld om deze volgens de huidige regelgeving te realiseren op en in complexen met meerdere gebruikers (huishoudens en bedrijven). De energieopbrengsten en de laadinfra kunnen namelijk niet eenvoudig worden toegekend aan de aansluitingen binnen dat complex. Hiervoor zijn ingewikkelde technische constructies nodig. We vragen dan ook aandacht voor deze uitdagingen en zien graag dat de wettelijke kaders op een manier vorm krijgen dat zowel huishoudens van grondgebonden woningen als gebruikers van meerlaagse en multifunctionele complexen gemakkelijk toegang krijgen tot duurzame energie en laadinfra.

Regie op de ontwikkeling van energie-infrastructuur
Er ontstaat een zeer complex speelveld van actoren, van bijvoorbeeld de leveranciers, de eindafnemers, energiegemeenschappen van burgers, aggregatoren, meetbedrijven en balanceerverantwoordelijke partijen. Het is onduidelijk welke partij regie moet voeren om het gehele systeem tot een geïntegreerd systeem te laten komen op verschillende niveaus en afwegingen te maken t.b.v. het maatschappelijk belang.

De energietransitie in de gebouwde omgeving, mobiliteit en industrie zal leiden tot grote veranderingen in het energiesysteem. Hiervoor zullen ook forse investeringen in de energienetten nodig zijn. Innovatief netbeheer, zoals het slim combineren van aansluitingen, de uitwisseling van energie daartussen, en de opslag van energie, kan leiden tot kostenbesparingen, maar vraagt wel nieuwe kaders en vormen van samenwerking. Het is daarom van belang dat een decentrale overheid een regierol kan nemen bij het creëren van een efficiënt en integraal energiesysteem. Het wetsvoorstel voor de Energiewet voorziet niet in een dergelijke regierol. Systeembeheerders zijn gehouden aan een 'redelijke termijn' voor aansluiting van nieuwe –vaak individuele- klanten. We zijn op zoek naar een manier waarop gestuurd kan worden op het slim en gegroepeerd aansluiten van klanten. Een voorbeeld hierbij is het Centraal Station gebied in Amsterdam. Hier onderzoeken we of er maatschappelijke meer-

waarde is wanneer laadvoorzieningen voor cruiseschepen, bussen, veren, etc. collectief worden aangesloten om zo efficiënt gebruik te kunnen maken van de elektriciteitsvoorziening. De mechanismen zitten nu nog niet zo in elkaar dat de markt zich hierop zelf organiseert.
Naast slim energiemanagement voorzien wij dat in de toekomst keuzes gemaakt moeten worden tussen verschillende ontwikkelingen. De snelheid van ontwikkelingen is op dit moment niet meer bij te benen voor systeembeheerders en zij zijn gehouden aan het non-discriminatoir behandelen van aanvragen voor aansluitingen. Dit terwijl het maatschappelijke belang van aanvragen uiteenloopt. We zijn dan ook op zoek naar regelgeving die ons helpt bij het prioriteren van ontwikkelingen op basis van het maatschappelijk belang.

Instrumenten voor regie
De gemeente Amsterdam heeft zo snel als mogelijk instrumenten en ondersteuning nodig om als regisseur van het lokale maatschappelijke krachtenveld richting te geven en tempo te bepalen van de aardgastransitie. De Energiewet biedt wat dit betreft geen extra of nieuwe ondersteuning en stimulering ten opzichte van de Gaswet.
De ambitie aardgasvrij Amsterdam vraagt veel van de stad. Het betekent dat grote delen van de stad overstappen naar een nieuwe energie-infrastructuur, warmtenetten en verzwaarde elektriciteitsnetten. Om die nieuwe infrastructuur aan te leggen in de bestaande stad is een ingrijpende verbouwing. Zorgvuldige planning is noodzakelijk om de transitie betaalbaar en de stad bereikbaar en leefbaar te houden.
Als regisseur heeft de gemeente het instrumentarium hiervoor nog steeds niet in handen. Het komt naar verluidt in de nieuwe wet met werktitel *Wet wijkgerichte aanpak* en aanpassingen van de Energiewet en de Omgevingswet. Amsterdam roept het kabinet op om hiermee haast te maken. Met dit instrumentarium kan de gemeente regie voeren op de transitie naar een duurzame energievoorziening die aardgasvrij is, voorziet in de toepassing van lokale en duurzame energiebronnen en de mobiliteit in deze buurten van duurzame stoom voorziet.

Samenhang Energiewet, Omgevingswet, Wet wijkgerichte aanpak (in voorbereiding) en wetsvoorstel Warmtewet
Over de samenhang tussen de Energiewet, Omgevingswet, Wet wijkgerichte aanpak (in voorbereiding) en Warmtewet is geen toelichting gegeven. Terwijl de maatschappelijke doelen uit de Omgevingswet ook passen bij de doelen in de Energiewet. Het maakt het daarom lastig om te bepalen of de Energiewet voldoende bijdraagt aan de bevoegdheden die we als gemeenten nodig hebben om te sturen op het Klimaatakkoord. Zo voert het bestuur van de gemeente een terughoudend beleid ten aanzien van biomassa, waarbij nieuwe installaties met houtige biomassa bij voorkeur worden geweerd. De omgevingswet biedt de mogelijkheid biomassacentrales te weren in het kader van de bescherming van de fysieke leefomgeving. Het is onduidelijk hoe deze bevoegdheid op grond van de Omgevingswet zich verhoudt tot de uitputtend karakter van de Energiewet. We verzoeken om een betere toelichting hierop in relatie met de genoemde wetten. Voor zowel gas, elektriciteit als warmte willen gemeenten op een gelijkwaardige manier de publieke waarden bij de energietransitie kunnen vertegenwoordigen. We zien dat graag in de Nota van toelichting nader uitgewerkt.
Als voorbeeld van een inconsistentie tussen het wetsvoorstel Energiewet en Omgevingswet, zie Energiewet Art 6.8. Decentrale overheden verbinden geen regels aan het opwekken van energie en tegelijk loopt er een consultatie voor een conceptbesluit voor duurzame daken (Bbl Omgevingswet). Gelet op de doelstellingen van het Klimaatakkoord en de ruimtevraag die het opwekken van duurzame energie

met zich meebrengt als ook de beperkte beschikbare ruimte in de bebouwde omgeving, is het gewenst dat gemeenten voor het bereiken van de klimaatdoelstellingen de nodige instrumenten krijgen. Dit kan bijvoorbeeld door maatwerkregels of voorschriften of voorwaardelijke verplichtingen op dit punt toe te staan. Daarbij verzoeken wij u de toelichting te verduidelijken en uit te leggen hoe de verschillende wetgeving zich met elkaar verhouden.

Onderlinge effecten van marktmechanismen voor flex-oplossingen
Er ontstaan steeds meer initiatieven waarbij flex-oplossingen worden toegepast. Er zijn veel technische mogelijkheden om de vraag en het aanbod te sturen. Een belangrijke factor is dat flex-opties op verschillende manieren ingezet kunnen worden. Er kan gestuurd worden op lokale signalen (vermogenspiekreductie) of op nationale signalen, zoals variabele elektriciteitsprijzen (Amsterdam Power Exchange, APX) en de onbalansmarkt. Zowel lokaal als landelijk zal er behoefte zijn om aanbod van hernieuwbare opwek en vraag bij elkaar te brengen, maar dit loopt niet per se altijd met elkaar in de pas. Flexibiliteit ingezet voor nationale doeleinden kan lokaal juist tot grotere belasting van het elektriciteitsnet leiden. Er zijn in Amsterdam al enkele voorbeelden van initiatieven waarbij (om het initiatief economisch rendabel te maken) flexibiliteit is ingezet voor handel op de onbalansmarkt en de DistributieSysteemBeheerder (DSB) hiervoor een grotere aansluiting moest maken.
De marktmechanismen zitten op dit moment nog zo in elkaar dat er vooral economische voordelen zijn te behalen met het aanbieden van balansoplossingen of handel op de APX-markt. Op lokaal niveau is echter steeds meer behoefte aan vermogenspiekreductie, terwijl een DSB hier nog geen goede propositie tegenover kan zetten. Wij vragen dan ook aandacht voor de wisselwerking tussen deze verschillende mechanismen en verzoeken om te komen tot een model dat voorziet in een efficiënt energiesysteem op alle niveaus (van laagspanning tot hoogspanning).

Afbouw salderingsregeling
De huidige salderingsregeling staat 'kleinverbruikers' toe om alle invoeding van zelf opgewekte elektriciteit op het net in een bepaald jaar weg te salderen tegen de afname van het net in datzelfde jaar op dezelfde aansluiting. De afbouw van deze regeling wordt zodanig vormgegeven dat het percentage invoeding dat gesaldeerd mag worden in de periode 2023-2031 stapsgewijs afneemt naar nul. Voor het overige (dus niet gesaldeerde) gedeelte ontvangen kleinverbruikers uitsluitend een redelijke vergoeding van de leverancier. Bij of krachtens Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) kunnen regels worden gesteld over de hoogte of de berekening van de redelijke vergoeding (art. 2.2.24 lid 5 Energiewet). Hierdoor wordt het mogelijk om een ondergrens voor de redelijke vergoeding in lagere regelgeving op te nemen. De betekenis van het begrip 'redelijke vergoeding' is echter nog niet duidelijk.
Om kleinverbruikers een goed perspectief te geven op de terugverdientijd van investeringen in duurzame energiebronnen (met name voor zon-PV) vragen wij aandacht voor een snelle opheldering van deze definitie. Zo kan voorkomen worden dat kleinverbruikers afwachtend worden met investeringen in deze bronnen.

Energiegemeenschappen
We zien het als een stad waarin veel verschillende huishoudens en bedrijven gebruik maken van hetzelfde dak of parkeervoorziening als een positieve ontwikkeling dat er in de concept Energiewet aandacht is voor energiegemeenschappen. Deze organisatievorm biedt namelijk een oplossingen voor het onderling opwekken en afnemen van energie onder hetzelfde dak, of in dezelfde buurt. Daarnaast geeft dit bewoners(collectieven) een positie in de energietransitie. Ook in het Klimaatakkoord zijn

hierover afspraken gemaakt (lokale omgeving heeft 50% eigendom van duurzame opwek). In het wetsvoorstel wordt een energiegemeenschap echter niet gedetailleerd uitgewerkt. Ook moet er nog veel worden onderzocht over de wijze waarop deze vorm kunnen krijgen en hoe deze organisaties zonder winstoogmerk zich verhouden tot traditionele energieleveranciers met een winstoogmerk.
Om uitvoering te kunnen geven aan de afspraken uit het Klimaatakkoord met betrekking tot de betrokkenheid van de lokale omgeving, vragen wij dan ook om een goede definitie van energiegemeenschappen in de Energiewet. Daarnaast vragen wij in dit kader aandacht voor een experimenteerbepaling. Wij vragen ons bijvoorbeeld af het verstandig is om energiegemeenschappen volledig gelijk te trekken met traditionele leveranciers (ook gelet op onze eerdere vraag over de samenhang tussen wetten).

Aandacht voor grote aansluitingen en de effecten op de maakbaarheid van het energiesysteem
In de regio Amsterdam zijn de afgelopen jaren veel datacenters ontwikkeld. Dit levert de nodige uitdagingen op met betrekking tot de elektriciteitsvoorziening. De vermogensvraag van datacenters neemt steeds verder toe, er vindt een schaalvergroting plaats. In Amsterdam worden nu al datacenters ontwikkeld met een vermogen van ca. 80 – 100 MVA. Een gemiddeld onderstation heeft een vermogen van ca 100 – 160 MVA in Amsterdam. Een datacenter ontwikkelen kost zo'n twee jaar; de ontwikkeling van een onderstation kost zo'n zes tot acht jaar. Het tempo van ontwikkelingen is dan ook moeilijk bij te benen voor de systeembeheerders.
Eén van de oplossingen hiervoor die in Amsterdam onderzocht worden is het aansluiten van dit soort hoge vermogens op het netwerk van de TransmissieSysteemBeheerder (TSB). Dit heeft als voordeel dat de DSB geen infrastructuur hoeft te ontwikkelen en zich kan focussen op andere ontwikkelingen in de stad en de rest van het land. Daarnaast resulteert dit ook in minder benodigd netwerk van de DSB, wat ruimtelijke voordelen heeft.
Wij vragen dan ook of er in de Energiewet rekening kan worden gehouden met de effecten die bepaalde type aansluitingen hebben op (1) de maakbaarheid van het energiesysteem, (2) systeemefficientie, (3) andere maatschappelijke ontwikkelingen binnen een regio en (4) de ruimtevraag van het energiesysteem.

<u>Deel II: Specifiek n.a.v. het wetsvoorstel Energiewet</u>
Wettelijke doorlooptijd voor het realiseren van aansluitingen
(naar aanleiding van artikel 3.4.8 aansluittaak elektriciteit, lid 4)
De wettelijke doorlooptijd van achttien weken wordt in het wetsvoorstel vervangen door "een redelijke doorlooptijd". Er wordt echter niet concreet gemaakt hoe deze redelijke doorlooptijd zal worden bepaald. Het niet tijdig realiseren van aansluitingen heeft echter het gevolg dat de energietransitie kan stagneren. Momenteel worden doorlooptijden namelijk vaak niet gehaald, waardoor kosten voor innovatieve projecten stijgen en initiatieven uit de markt stagneren. Het is daarom van essentieel belang om voldoende inzicht te hebben in en duidelijkheid te hebben over de doorlooptijd en deze doorlooptijden zo kort als mogelijk te houden. Daarnaast is het nodig om inzicht te krijgen of bij de definitie van een "redelijke doorlooptijd" ook het maatschappelijk belang van een ontwikkeling als wegingsfactor kan worden meegenomen.

Actieve plicht om gegevens beschikbaar te stellen
Het is goed dat in dit wetsvoorstel duidelijker wordt aangegeven dat netbeheerders verplicht worden tot een actieve en passieve openbaarmaking van niet herleidbare gegevens (en soms ook herleidbare

gegevens in het kader van de Omgevingswet). Deze regels zullen nader worden uitgewerkt in een AMvB. We denken graag mee in de uitwerking hiervan. Dit omdat de gemeente behoefte heeft aan betrouwbare gegevens om het beleid op te baseren – zeker in de wijkgerichte aanpak. In de toekomst gaan we meer samenwerken met netbeheerders en zullen we gegevens over bijvoorbeeld investeringen en planningen veel meer met elkaar gaan delen. Daarnaast vragen we u om bij de nadere uitwerking te kijken of het beschikbaar stellen van voldoende gegevens voor de ontwikkeling van nieuwe slimme (markt)diensten wordt meegenomen, bijvoorbeeld in het kader van smart solar charging. Niet direct gerelateerd aan de Energiewet maar wel belangrijk om te noemen: er is ook behoefte aan betrouwbare gegevens omtrent de diverse collectieve warmtesystemen in de gemeente.

Snelle uitwerking van AMvB's
Door het ontbreken van de AMvB's, geeft de voorliggende tekst geen compleet beeld. Wij pleiten daarom voor het aanbrengen van de benodigde inhoudelijke aanknopingspunten voor de uitwerking van AMvB's. Liefst zouden we die uitgewerkt zien vóór de wet wordt voorgelegd aan het parlement.

Ik hoop u met deze zienswijze voldoende te hebben geïnformeerd en ik verzoek u om deze reactie te betrekken bij de verdere vormgeving van de Energiewet. Mocht daar gelegenheid voor zijn dan lichten wij deze reactie desgewenst graag nader toe.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Afdelingshoofd Duurzaamheid
Ruimte en Duurzaamheid
Gemeente Amsterdam